

ארחות חיים

המתנה בין תפילות התשלומין

למדנו שאם שכחנו להתפלל תפילה אחת אנחנו יכולים להשלים אותה בתפילה הבאה, אותה נתפלל פעמיים, פעם אחת לשם תפילת החובה אותה אנחנו מתפללים כעת, ופעם שניה תפילת תשלומין לתפילה שפספסנו.

חשוב להקפיד שלא להמתין יותר מידי בין התפילות, אלא כשסיימנו את התפילה הראשונה נתפלל את תפילת התשלומין ולא נפסיק בניהם לזמן רב. אמנם, לא נתחיל ממש מיד את תפילת התשלומין אלא נמתין 2-3 שניות או נאמר את מזמור 'אשרי' שבתהילים (פרק קמה), אבל לא נמתין יותר מזה, כי תפילת התשלומין צריכה להיות סמוכה לתפילה אותה אנחנו מתפללים.

תפילה עם הציבור

אם הגענו לתפילה מאוחר והציבור כבר התחילו את תפילת העמידה, אם אנו מעריכים שאם נתחיל את תפילת העמידה נספיק לסיים אותה לפני ששליח הציבור יגיע לקדושה (בחזרת הש"ץ), נוכל להתחיל את תפילת העמידה וכך גם נוכל לומר קדושה יחד עם שאר המתפללים.

אבל אם לא נספיק לסיים את התפילה לפני ששליח הציבור יגיע לקדושה, נמתין עד שהחזן יתחיל את תפילת החזרה ונאמר את התפילה מילה במילה בקצב של החזן. בסיום הברכה השניה (ברכת 'גבורות' או 'מחיה המתים') נאמר קדושה יחד עם כל המתפללים, למרות שאנחנו באמצע תפילת הלחש שלנו.

לסמוך גאולה לתפילת שחרית

למדנו שאנחנו צריכים לסמוך גאולה לתפילה. כלומר, לאחר שברכנו את ברכת 'גאל ישראל' שלאחר קריאת שמע של שחרית, נתחיל מיד את תפילת העמידה בפסוק 'ה' שפתי תפתח', ולא נפסיק בניהם אפילו לא לענות אמנים של הקדיש או לומר קדושה עם הציבור או לעשות אמן לאחר ששמענו ברכה.

מה לגבי 'אמן' שלאחר ברכת 'גאל ישראל' שמברך החזן? האם מותר לנו לענות 'אמן' לאחר ברכה זו?

למנהג קהילות בני ספרד, אפילו אם שמענו את החזן מברך בקול את ברכת 'גאל ישראל' לא נענה אמן אחר ברכתו. למנהג קהילות בני אשכנז מותר לענות אמן אחר ברכת 'גאל ישראל' של החזן. אך נהגו חזנים רבים לסיים את ברכת 'גאל ישראל' בלחש ולא בקול, כך אנחנו המתפללים נוכל לסמוך גאולה לתפילה ולא נצטרך להפסיק ולענות אמן אחר הברכה.

דמויות מוזפת

הרב משה סופר זצ"ל (ויקיפדיה)

הרב משה סופר זצ"ל

מגדולי הרבנים והפוסקים בדורות האחרונים. מכונה החת"ם סופר, על שם ספרו 'חידושי תורה משה' (ראשי תיבות חת"ם) העוסק בחידושויו על התלמוד.

התנגד לתנועה הרפורמית וראה בה סכנה גדולה, וטבע עליה את הסיסמה 'חדש אסור מן התורה' (המתייחסת לאיסור לשנות במצוות ובמנהגי ישראל שעשתה התנועה הרפורמית).

כתב ספרים רבים, בהם חידושים על התורה, התלמוד, תשובות בהלכה ועוד.

ברכת גבורות

את תפילת העמידה (שמונה עשרה) אנחנו פותחים בשלוש ברכות השבח בהן אנחנו משבחים את ה'. הברכה השניה נקראת ברכת 'גבורות' – על שם הפתיחה של הברכה 'אתה גיבור לעולם ה' או 'מחיה המתים' – על שם נוסח חתימת הברכה 'מחיה המתים'.

בברכה זו אנחנו משבחים את ה' ומספרים על גבורותיו: שהוא מחיה מתים, הן בכך שהוא זן, מכלכל ומחיה אותנו ואת העולם כולו, והן בכך שהוא עתיד להחיות את המתים (אלה שכבר אינם חיים עוד).

אנחנו מזכירים גם את גבורתו של ה', שמוריד לנו גשם בחורף שמחיה את העולם ואומרים 'משיב הרוח ומוריד הגשם', ובקיץ אנחנו מזכירים שה' 'מוריד הטל'.

שאלות חזרה

א	ת	ש	ל	ו	ג	ש	ט	ר
מ	ח	ש	ט	מ	ב	ח	י	ר
א	י	מ	ל	ש	ו	י	ב	פ
ב	ה	ת	ש	ו	ר	ד	י	ו
ו	י	ר	מ	ש	ו	ג	י	ס
ת	ח	ת	מ	ה	ת	ר	ס	מ
ג	כ	ר	י	ע	ה	ח	ו	ת
מ	ש	י	ב	ה	ר	י	מ	ח
נ	י	מ	ו	ל	ש	ת	ח	ט
ג	א	ל	י	ש	ר	א	ל	מ

הקיפו את המילים הבאות בתפוזרת: אבות, מודים, גבורות, מחיה המתים, חתם סופר, כריעה, גאל ישראל, תשלומין, רוח, גשם, טל.

כריעה בתפילת העמידה

חז"ל תקנו שנכרע (נִשְׁכָּה) ארבע פעמים כשאנחנו מתפללים את תפילת העמידה, בשתי הברכות 'אבות' ו'מודים' בתחילתן ובסופן. את התפילה אנחנו מתחילים באמירת הפסוק 'ה' שפתי תפתח' ומיד לאחר מכן אנו מברכים את הברכה הראשונה - ברכת 'אבות'. כאשר נאמר 'ברוך אתה ה' שבתחילת הברכה נכרע בפעם הראשונה, וכאשר נאמר 'ברוך אתה ה' שבסוף הברכה, נכרע פעם שניה. כך ננהג בברכת ההודאה ('מודים'). כאשר נאמר 'מודים אנחנו לך' נכרע (וזו תהיה הפעם השלישית), וכאשר נאמר 'ברוך אתה ה' (שלפני הטוב שמך ולך נאה להודות') נכרע שוב (וזו הפעם הרביעית). ישנה כריעה נוספת בסיום התפילה (עליה נלמד בהלכה הבאה).

כיצד עלינו לכרוע? למנהג קהילות בני אשכנז כשאנו אומרים את המילה 'ברוך' אנחנו מכופפים את הברכיים, ובאמירת המילה 'אתה' אנחנו כורעים עם הגוף, וכשאמר את שם ה' נזקוף את גופנו בחזרה. למנהג קהילות בני ספרד, אנחנו לא מכופפים את הברכיים אלא כשאנו אומרים את המילה 'ברוך' אנחנו כורעים עם הגוף וכשאמר את שם ה' נזקוף את גופנו בחזרה. את הכריעה נבצע בזריזות אך את בזקיפה לא נמהר כמו בכריעה, כדי שלא יראה שהכריעה קשה לנו מידי ואנחנו רוצים כבר להיפטר ממנה.

כך נעשה בברכת 'אבות' בתחילתה ובסופה וכן בסוף ברכת ההודאה ('מודים') אולם בתחילת ברכת ההודאה, את הכריעה נבצע כשאנחנו אומרים את המילה 'מודים' כיון שברכה זו אינה פותחת במילים 'ברוך אתה ה'.

כריעה בסיום התפילה

ישנה כריעה נוספת אותה אנו עושים בסיום בתפילה, כאשר אנחנו אומרים את הבקשה "עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו, הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ, וְעַל כָּל-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאֶמְרוּ אָמֵן".

כשסיימנו את התפילה ואמרנו את הפסוק 'יהיו לרצון אמרי פי' אנחנו כורעים עם גופנו, ובאופן זה אנחנו צועדים שלושה צעדים לאחור, רגל שמאל (אגודל שמאל לצד עקב ימין), ימין (אגודל ימין לצד עקב שמאל) ושמאל (בשווה לרגל ימין).

כשאמר 'עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו' נצדד את גופנו (כשאנחנו עדיין במצב כריעה) לצד שמאל, וכשאמר 'הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ' נצדד את גופנו לצד ימין, ומיד לאחר מכן נזקוף את גופנו ונאמר את המילים 'וְעַל כָּל-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל' כשאנחנו כורעים קדימה וזוקפים חזרה כשאנחנו מסיימים במילים 'וְאֶמְרוּ אָמֵן'.